

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
NILO JÄÄSKINEN
25 päivänä huhtikuuta 2013¹

Asia C-9/12

Corman-Collins SA
vastaan
La Maison du Whisky SA

(Ennakkoratkaisupyyntö – Tribunal de commerce de Verviers (Belgia))

Tuomioistuimen toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus (EY) N:o 44/2001 — 2 artikla — 5 artiklan 1 alakohdan a ja b alakohta — Erityinen toimivalta sopimusta koskevassa asiassa — Irtaimen kaupan ja palveluiden suorittamisen käsitteet — Irtaimen jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus — Kanteen perusteena oleva velvoite

I Johdanto

1. Nyt käsiteltävän, tribunal de commerce de Verviersin (Belgia) esittämän ennakkoratkaisupyyntön tarkoituksena on pääsääntöisesti tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001,² jota kutsutaan yleisesti Bryssel I -asetukseksi, 5 artiklan 1 alakohdan a ja b alakohdan tulkinta.

2. Ennakkoratkaisupyyntö on esitetty asiassa, jossa Corman-Collins SA -niminen yhtiö (jäljempänä Corman-Collins), jonka kotipaikka on Belgiassa, on nostanut kanteen La Maison du Whisky SA -nimistä yhtiötä (jäljempänä La Maison du Whisky), jonka kotipaikka on Ranskassa, vastaan sillä perusteella, että viimeksi mainittu yhtiö on kantajan mukaan rikkonut yhtiöiden välistä tavaroiden jälleenmyyntioikeutta koskevaa sopimusta.

3. Ranskalainen yhtiö on kiistänyt Belgian tuomioistuinten toimivallan käsitellä kyseistä asiaa ja ylipäätään tällaisen sopimuksen olemassaolon osapuolten välillä. Kyseinen yhtiö perustaa toimivaltaa koskevan väitteensä asetuksen N:o 44/2001 2 artiklaan, jonka mukaan kanne henkilöä, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa,³ vastaan on lähtökohtaisesti nostettava kyseisessä jäsenvaltiossa. Kansallinen tuomioistuin tiedustelee tässä yhteydessä ensinnäkin, onko Belgian kansainvälisen yksityisoikeuden sääntö, jonka mukaan Belgian tuomioistuimet ovat toimivaltaisia silloin, kun kantajana on Belgian alueelle sijoittautunut jälleenmyyjä, joka vetoaa yksinomaista jälleenmyyntioikeutta koskevan sopimuksen, joka on voimassa Belgian alueella, irtisanomiseen, mahdollisesti ristiriidassa unionin oikeuden kanssa.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — EYVL 2001, L 12, s. 1.

3 — Asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmaisulla ”jäsenvaltio” viitataan tässä ratkaisuehdotuksessa kaikkiin Euroopan unionin jäsenvaltioihin lukuun ottamatta Tanskan kuningaskuntaa.

4. Toiseksi unionin tuomioistuimelta tiedustellaan pääasiallisesti, onko jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus, jonka nojalla sopimuspuoli ostaa toiselta sopimuspuolelta tuotteita tietyssä jäsenvaltiossa myydäkseen niitä edelleen toisen jäsenvaltion alueella, määriteltävä asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitetuksi ”irtaimen kaupaksi” tai ”palvelujen suorittamiseksi”, missä on kyse ennakkoratkaisupyynnön olennaisimmasta kysymyksestä, joka on jo johtanut useisiin eriäviin kannanottoihin sekä oikeuskirjallisuudessa että eri jäsenvaltioiden oikeuskäytännössä.⁴ Jos kumpaakaan näistä määrittelyistä ei voida hyväksyä, tällaiset sopimukset voisivat kuulua kyseisen 1 alakohdan a alakohdan toimivaltasäännön soveltamisalaan saman alakohdan c alakohdassa todetun soveltamisjärjestyksen mukaisesti.

5. Viimeisessä ennakkoratkaisukysymyksessä, jonka sisällön voi ymmärtää täysin ainoastaan ennakkoratkaisupyynnön perustelujen avulla, pyydetään lopuksi unionin tuomioistuinta määrittelemään siinä tapauksessa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen kanteeseen on sovellettava asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa eikä b alakohtaa, onko kyseisessä säännöksessä tarkoitettu ”kanteen perusteena oleva velvoite” myyjän / jälleenmyyntioikeuden luovuttajan vai ostajan/jälleenmyyjän.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

1. Asetus N:o 44/2001

6. Asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan 1 kohdassa, joka sisältyy toimivaltasääntöjä koskevan II luvun 1 jaksoon, jonka otsikko on ”Yleiset säännökset”, säädetään yleisestä periaatteesta, jonka mukaan ”kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu”.

7. Asetuksen N:o 44/2001 II luvun 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, sisältyvän 5 artiklan 1 alakohdassa säädetään seuraavaa: ”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

- 1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä,
- b) jollei toisin ole sovittu, tätä säännöstä sovellettaessa kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikka on
 - irtaimen tavaran kaupassa se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava,
 - palvelujen osalta se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava,
- c) jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa.”

⁴ — Ks. oikeusvertailevista arvioinneista erityisesti Berlioz, P., ”La notion de fourniture de services au sens de l'article 5 1 b) du règlement 'Bruxelles I'”, *J.D.I.*, 2008, nro 3, doctrine 6, s. 675; Hollander, P., *Le droit de la distribution*, Anthémis, Liège, 2009, s. 271 ja sitä seuraavat sivut, sekä Magnus, U., ja Mankowski, P., (toim.), *Brussels I Regulation*, Sellier European Law Publishers, München, 2012, s. 153 ja sitä seuraavat sivut.

2. Rooma I -asetus

8. Sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 17.6.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 593/2008 (Rooma I) (EUVL L 17, s. 6)⁵ johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa todetaan, että ”tämän asetuksen aineellisen soveltamisalan ja säännösten olisi oltava yhdenmukaisia [asetuksen N:o 44/2001] kanssa”.

9. Kyseisen asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Siltä osin kuin sopimukseen sovellettavaa lakia ei ole valittu 3 artiklan mukaisesti ja rajoittamatta 5–8 artiklan soveltamista, sopimukseen sovellettava laki määritetään seuraavasti:

- a) irtaimen tavaran kauppasopimukseen sovelletaan sen maan lakia, jossa myyjän asuinpaikka on;
- b) palvelun suorittamista koskevaan sopimukseen sovelletaan sen maan lakia, jossa palvelusuorittajan asuinpaikka on;

--

- f) jakelusopimukseen sovelletaan sen maan lakia, jossa jakelijan asuinpaikka on;

--”

B *Belgian oikeus*

10. Toistaiseksi voimassa olevien yksinomaisten jälleenmyyntioikeuksien yksipuolisesta päättämisestä 27.7.1961 annetun lain (la loi du 27 juillet 1961 relative à la résiliation unilatérale des concessions de vente exclusive à durée indéterminée, jäljempänä 27.7.1961 annettu Belgian laki)⁶ 1 §:n 2 momentissa määritellään ”jälleenmyyntioikeudeksi” ”kaikki sellaiset sopimukset, joiden perusteella jälleenmyyntioikeuden luovuttaja varaa yhdelle tai useammalle jälleenmyyjälle oikeuden myydä näiden omissa nimissä ja omaan lukuun luovuttajan valmistamia tai jakelemia tuotteita”.

11. Kyseisen lain 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jälleenmyyjä, joka on kärsinyt vahinkoa sellaisen jälleenmyyntioikeuden päättämisestä, joka on voimassa koko Belgian alueella tai sen osassa, voi joka tapauksessa nostaa kanteen jälleenmyyntioikeuden luovuttajaa vastaan Belgiassa joko oman kotipaikkansa tuomioistuimessa tai jälleenmyyntioikeuden luovuttajan kotipaikan tuomioistuimessa.

Siinä tapauksessa, että tällainen riita-asia saatetaan belgialaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, tuomioistuin soveltaa yksinomaan Belgian lakia.”

III Pääasia, ennakkoratkaisukysymykset ja menettely unionin tuomioistuimessa

12. Corman-Collinsilla, jonka kotipaikka on Belgiassa, ja La Maison du Whiskyllä, jonka kotipaikka on Ranskassa, on ollut noin 10 vuoden ajan liikesuhde, jonka aikana Corman-Collins osti jälkimmäiseltä useita eri merkkisiä viskejä ja nouti viskitoimitukset ranskalaisen yhtiön varastoista myydäkseen viskit Belgian alueella.

5 — EUVL L 177, s. 6.

6 — Moniteur belge, 5.10.1961, s. 7518. Laki sellaisena kuin se on muutettuna jälleenmyyntioikeuksien yksipuolisesta päättämisestä 13.4.1971 annetulla lailla (Moniteur belge, 21.4.1971, s. 4996).

13. Corman-Collins käytti koko edellä mainitun ajan nimeä ”Maison du Whisky Belgique” ja internetsivua nimeltään www.whisky.be ilman, että La Maison du Whisky olisi reagoinut tähän mitenkään. Corman-Collinsin yhteystiedot mainittiin lisäksi Whisky Magazine -nimisessä julkaisussa, jota toimitti La Maison du Whiskyn tytäryhtiö.

14. Viimeksi mainittu yhtiö kielsi joulukuussa 2010 Corman-Collinsia käyttämästä kyseistä nimeä ja sulki kyseisen internetsivun. Se ilmoitti helmikuussa 2011, että se antaisi 1.4.2011 ja 1.9.2011 alkaen tuotteitaan koskevan kahden merkin yksinjakelun toiselle belgialaiselle yhtiölle, jolta Corman-Collinsin olisi vastaisuudessa tehtävä tilauksensa.

15. Corman-Collins nosti 9.3.2011 tribunal de commerce de Verviersissä kanteen La Maison du Whiskyä vastaan väittäen ensisijaisesti, että se on määrättävä maksamaan 27.7.1961 annetun Belgian lain nojalla korvausta irtisanomisajan noudattamatta jättämisestä ja täydentävää korvausta.

16. La Maison du Whisky kiisti asiaa käsittelevän tuomioistuimen alueellisen toimivallan sillä perusteella, että asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan nojalla Ranskan tuomioistuimet olivat toimivaltaisia. Corman-Collins vastasi tähän viittaamalla kyseisen Belgian lain 4 §:ään.

17. Asianosaiset ovat lisäksi eri mieltä siitä, kuinka niiden välinen liikesuhde on määriteltävä, minkä taustalla on se, että kyseistä suhdetta ei koskaan määritelty kirjallisesti puitesopimuksella, jossa olisi määritelty kyseisen suhteen ehdot. Corman-Collins väitti, että kyse oli yksinomaista jälleenmyyntioikeutta koskevasta sopimuksesta kyseisessä Belgian laissa tarkoitettulla tavalla, kun taas La Maison du Whisky väitti, että kyse oli pelkistä myyntisopimuksista, jotka oli tehty viikoittaisten tilausten perusteella Corman-Collinsin toiveiden mukaisesti.

18. Ennakkoratkaisupyynnössä tribunal de commerce de Verviers toteaa nimenomaisesti, että Corman-Collins ja La Maison du Whisky olivat tehneet ”suullisen sopimuksen” ja että ”27.7.1961 annetun Belgian lain mukaan asianosaisten välistä oikeussuhdetta voidaan pitää jälleenmyyntioikeutta koskevana sopimuksena, koska kantajalla oli lupa myydä Belgian alueella vastaajalta ostettuja tuotteita”.

19. Kansallisella tuomioistuimella on sen sijaan epäilyksiä sen suhteen, voiko se perustaa toimivaltansa 27.7.1961 annetun Belgian lain 4 §:n sääntöön, kun otetaan huomioon unionin oikeuden ja asetuksen N:o 44/2001, joka on kyseisen tuomioistuimen mukaan sovellettavissa sekä alueellisesti että asiallisesti, säännösten ensisijaisuus. Kansallinen tuomioistuin toteaa, että kyseisen asetuksen 2 artiklan nojalla ranskalaisten tuomioistuinten olisi oltava toimivaltaisia, mutta olisi myös mahdollista soveltaa saman asetuksen 5 artiklan 1 alakohtaa. Kansallinen tuomioistuin tiedustelee tältä osin, että kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö,⁷ onko jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus määriteltävä irtaimen kauppaa koskevaksi sopimukseksi ja/tai palveluiden suorittamista koskevaksi sopimukseksi asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Se lisää, että ainoastaan, jos mitään näistä luokitteluista ei voida soveltaa tällaiseen sopimukseen, on määriteltävä, mikä on kanteen perusteena oleva riidanalainen velvoite pääasiassa kyseessä olevassa riita-asiassa, jolloin on kyse problematiikasta, joka koskee implisiittisesti 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan säännöksiä.

7 — Kansallinen tuomioistuin viittaa seuraaviin asioihin: asia C-533/07, Falco Privatstiftung ja Rabitsch, tuomio 23.4.2009 (Kok., s. I-3327) ja asia C-19/09, Wood Floor Solutions Andreas Domberger, tuomio 11.3.2010 (Kok., s. I-2121).

20. Näissä olosuhteissa tribunal de commerce de Verviers on 6.1.2012 tekemällään päätöksellä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko asetuksen N:o 44/2001 2 artiklaa, luettuna mahdollisesti yhdessä 5 artiklan 1 alakohdan a tai b alakohdan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä 27.7.1961 annetun Belgian lain 4 §:ään sisältyvän säännön kaltaiselle toimivaltasäännölle, jossa säädetään siitä, että Belgian tuomioistuimet ovat toimivaltaisia silloin, kun jälleenmyyjä on sijoittautunut Belgian alueelle ja kun kaikki kyseisen jälleenmyyntioikeuden vaikutukset tai osa niistä kohdistuvat samaan alueeseen, riippumatta jälleenmyyntioikeuden luovuttajan sijoittautumispaikasta, tilanteessa, jossa viimeksi mainittu on vastaajana?
- 2) Onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa tulkittava siten, että sitä sovelletaan irtaimen jälleenmyyntioikeutta koskevaan sopimukseen, jonka nojalla sopimuspuoli ostaa toiselta sopimuspuolelta tuotteita myydäkseen niitä edelleen toisen jäsenvaltion alueella?
- 3) Jos edeltävään kysymykseen vastataan kieltävästi, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohtaa tulkittava siten, että se koskee sellaista jälleenmyyntioikeutta koskevaa sopimusta, joka asianosaisten välillä on tehty?
- 4) Jos kahteen edeltävään kysymykseen vastataan kieltävästi, onko siinä tapauksessa, että jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus päättyy, riidanalainen velvoite myyjän / jälleenmyyntioikeuden luovuttajan vai ostajan/jälleenmyyjän?”

21. Corman-Collins, La Maison du Whisky, Belgian kuningaskunta ja Sveitsin valaliitto sekä Euroopan komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia.

22. Corman-Collins, La Maison du Whisky, Belgian hallitus ja komissio osallistuivat istuntoon 31.1.2013.

IV Arviointi

A Belgian laissa, joka on annettu 27.7.1961, säädetyn toimivaltasäännön soveltamatta jättäminen asetuksen N:o 44/2001 perusteella (ensimmäinen kysymys)

23. Kansallinen tuomioistuin tiedusteleo ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään pääasiallisesti, voidaanko 27.7.1961 annetun Belgian lain 4 §:ään sisältyvän toimivaltasäännön kaltaista kansallista toimivaltasääntöä soveltaa sellaiseen vastaajaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, riippumatta asetuksen N:o 44/2001 säännöksistä.

24. On määritettävä, voivatko belgialaiset tuomioistuimet olla kyseisen kansallisen säännöksen perusteella toimivaltaisia, kun jälleenmyyjä, jonka kotipaikka on Belgian alueella, nostaa kanteen jälleenmyyntioikeuden luovuttajaa vastaan sillä perusteella, että jälleenmyyjän ja jälleenmyyntioikeuden luovuttajan välinen jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus on irtisanottu, kun kyseisellä sopimuksella on vaikutuksia koko tällä alueella tai sen osassa, riippumatta vastaajan kotipaikan sijainnista.

25. Corman-Collins väittää nyt käsiteltävässä asiassa, että se voi nostaa kanteen La Maison du Whiskyä vastaan belgialaisessa tuomioistuimessa tämän säännöksen perusteella, vaikka viimeksi mainitun kotipaikka on Ranskassa.

26. Corman-Collinsia lukuun ottamatta kaikki unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet osapuolet katsovat, että unionin tuomioistuimen on vastattava tähän kysymykseen siten, että tällaisen kansalliseen oikeuteen perustuvan toimivaltasäännön soveltaminen on poissuljettua tämänkaltaisessa tilanteessa, sillä tilanne kuuluu asetuksen N:o 44/2001 alueelliseen soveltamisalaan.

27. Yhdyn tähän näkemykseen. Asetuksen N:o 44/2001 tarkoituksena on nimittäin muun muassa⁸ määrittää tuomioistuimen toimivalta yhdenmukaisella tavalla kaikissa asioissa, joissa on rajatylittävä tekijä ja joiden kohde kuuluu asetuksen soveltamisalaan.⁹ Kyseisen asetuksen johdanto-osan kahdeksannesta perustelukappaleesta ilmenee selvästi, että kun vastaajalla on kotipaikka jossakin niistä jäsenvaltioista, joita asetus sitoo, asetukseen sisältyviä toimivaltaa koskevia yhteisiä sääntöjä on lähtökohtaisesti sovellettava ja niillä on etusija verrattuna näissä eri jäsenvaltioissa voimassa oleviin toimivaltasääntöihin.

28. Näiden yhdenmukaistettujen sääntöjen mukaan silloin, kun kyseessä olevan kanteen vastaajan kotipaikka on jäsenvaltiossa, kuten nyt käsiteltävän asian pääasiassa, kantajan on lähtökohtaisesti nostettava kanne kyseisessä jäsenvaltiossa asetuksen N:o 44/2001 2 artiklassa säädetyn yleisen toimivaltasäännön mukaisesti.

29. Asetuksen N:o 44/2001 3 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että ainoat poikkeukset, jotka hyväksytään tähän periaatteeseen, ovat kyseisen asetuksen toimivaltaa koskevan II luvun 2–7 jakson säännökset. Erityisesti silloin, kun on kyse sopimussuhteesta, kuten pääasiassa, kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan sisältyvä erityinen toimivaltasääntö on sovellettavissa toissijaisesti suhteessa 2 artiklaan sisältyvään sääntöön,¹⁰ eivät jäsenvaltioiden oikeudessa säädetyt toimivaltasäännöt.

30. Saman 3 artiklan 2 kohdassa vahvistetaan ajatus, jonka mukaan unionin lainsäätäjän ajatuksena on ollut sulkea pois kansallisten toimivaltasääntöjen soveltaminen tilanteissa, jotka kuuluvat asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan,¹¹ sillä siinä mainitaan nimenomaisesti, että tällaisia toimivaltasäännöksiä ei voida soveltaa vastaajaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa.

31. Mielestäni ensimmäiseen kysymykseen on siksi vastattava, että kun vastaajan kotipaikka on muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, sijaitsee, asetuksen N:o 44/2001 säännökset syrjäyttävät 27.7.1961 annetun Belgian lain 4 §:ään sisältyvän säännön kaltaisen kansallisen toimivaltasäännön.

B Jälleenmyyntioikeutta koskevan sopimuksen määrittely asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan perusteella (toinen ja kolmas kysymys)

1. Alustavat huomautukset

32. Mielestäni kansallinen tuomioistuin ei ole esittänyt toista ja kolmatta ennakkoratkaisukysymystä selvästi, vaan kyseinen tuomioistuin on sekoittanut asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan sisältyvät erilaiset toimivaltaperusteet eikä se ole täysin ottanut huomioon tapaa, jolla nämä perusteet on järjestetty suhteessa toisiinsa.¹²

8 — Kyseisen asetuksen johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa täsmennetään, että asetukseen N:o 44/2001 sisältyy säännöksiä, joiden avulla voidaan yhtäältä yhdenmukaistaa tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt sekä toisaalta yksinkertaistaa muodollisuudet, jotta niissä jäsenvaltioissa annetut tuomiot, joita tämä asetus sitoo, tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin.

9 — Asetuksen N:o 44/2001 aineellisesta soveltamisalasta säädetään sen 1 artiklassa.

10 — Kyseisessä 5 artiklassa sallitaan siinä määritellyillä edellytyksillä, että kantaja valitsee kanteen nostamisen muussa tuomioistuimessa kuin sen jäsenvaltion tuomioistuimessa, jossa vastaajalla on kotipaikka.

11 — Tilanne on tietenkin toinen, jos asian perusteena olevat olosuhteet ovat täysin kansalliset.

12 — Sama koskee neljättä ennakkoratkaisukysymystä syistä, joita tarkastelen lopuksi.

33. Kansallinen tuomioistuin tiedustelee näillä kysymyksillään pääasiallisesti, onko määritettäessä tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään kannetta, jonka kohteena on jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus, sovellettava asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a vai b alakohtaa.

34. Hyödyllisen vastauksen antamiseksi katson, että kun otetaan huomioon näiden kahden kysymyksen keskinäinen vuorovaikutus, niitä on käsiteltävä yhdessä, ja etenkin kun otetaan huomioon kyseisen 5 artiklan 1 alakohdan c alakohdassa käyttöön otettu hierarkia, niiden järjestys on vaihdettava siten, että ensin käsitellään kolmas kysymys, joka koskee kyseisen säännöksen b alakohtaa, ja tämän jälkeen toinen kysymys, joka koskee a alakohtaa.¹³

35. Ennen tätä tarkastelua muistutan, että asetuksen N:o 44/2001 tulkitsemiseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehtyä yleissopimusta (jäljempänä Brysselin yleissopimus)¹⁴ koskevalla unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöllä on merkitystä, kun yleissopimuksen määräysten ja asetuksen säännösten voidaan katsoa vastaavan toisiaan, sillä on muistettava, että kyseinen asetus on korvannut kyseisen yleissopimuksen jäsenvaltioiden välillä.¹⁵

36. Unionin tuomioistuin on jo todennut yhtäältä, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan ja Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan alkuosan sanavalinta on täysin samanlainen, ja toisaalta, että jatkuvuutta yleissopimuksen ja asetuksen välillä ei ainoastaan toivottu yhteisön lainsäätäjän taholta,¹⁶ vaan se on myös sopusoinnussa oikeusvarmuuden periaatteen kanssa, joten näiden sääntöjen yhdenmukainen ulottuvuus on varmistettava.¹⁷

37. Sen sijaan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan yhteydessä oikeuskäytännöstä, joka koskee Brysselin yleissopimuksen tulkintaa, johdettavissa olevat opetukset eivät ole niin suoria, sillä kyseiseen b alakohtaan sisältyvät toimivaltasäännökset ovat uusia. Yhteisöjen tuomioistuin on nimittäin tarkastellut tämän säännöksen erityisyyttä ottamalla huomioon sekä kyseisen asetuksen esityöt että asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan rakenteen¹⁸ ja päätellyt tästä, että ”asetuksella N:o 44/2001 yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena on ollut säilyttää *kaikkien muiden kuin irtaimen tavaran kauppaa ja palveluja koskevien sopimusten* osalta yhteisöjen tuomioistuimen Brysselin yleissopimuksen yhteydessä esiin tuomat periaatteet”.¹⁹

38. Lisään, että yhteisön lainsäätäjän tarkoitus oli mielestäni, että b alakohtaa tulkitaan laajasti suhteessa a alakohtaan, sillä perusteella, että asetuksen N:o 44/2001 tavoitteena oli yksinkertaistaminen verrattuna Brysselin yleissopimuksen määräyksiin. Kyseisen asetuksen esitöistä²⁰ sekä professori Pocarín selitysmuistiosta, joka koskee niin kutsuttua Lugano a -yleissopimusta,²¹ jonka määräyksiä mukautettiin vastaavasti, ilmenee, että b alakohdan erityiset säännöt luotiin, jotta voitaisiin

13 — Jälkimmäinen seikka on nimittäin toissijainen suhteessa ensiksi mainittuun, kuten ilmenee c alakohdasta, jonka mukaan ”*jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa*” (kursivointi tässä).

14 — EYVL 1972, L 299, s. 32. Yleissopimus sellaisena kuin se on muutettuna uusien jäsenvaltioiden liittymisestä tehdyillä myöhemmillä sopimuksilla (EYVL L 304, s. 1).

15 — Ks. etenkin asia C-133/11, Folien Fischer ja Fofitec, tuomio 25.10.2012 (31 kohta); asia C-543/10, Refcomp, tuomio 7.2.2013 (18 kohta) ja asia C-419/11, Česká spořitelna, tuomio 14.3.2013 (27 kohta).

16 — Ks. asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 19 perustelukappale.

17 — Em. asia Falco Privatstiftung ja Rabitsch, tuomion 48–57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen sekä em. asia Česká spořitelna, tuomion 43 ja 44 kohta.

18 — Ks. em. asia Falco Privatstiftung ja Rabitsch, tuomion 54 kohta, jossa viitataan tässä yhteydessä julkisasiamies Trstenjakín kyseisessä asiassa antaman ratkaisuehdotuksen 94 ja 95 kohtaan.

19 — Ks. edellinen alaviite, 55 kohta. Kursivointi tässä.

20 — Ks. erityisesti ehdotus asetukseksi, KOM(1999) 348 lopullinen, s. 14.

21 — Professori Fausto Pocarín selitysmuistio, joka koskee Luganossa 30.10.2007 allekirjoitettua yleissopimusta tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (EUVL 2009, C 319, s. 1, 49–51 kohta). Kyseinen sopimus sitoo Euroopan yhteisöä, Tanskan kuningaskuntaa, Islannin tasavaltaa, Norjan kuningaskuntaa ja Sveitsin valaliittoa.

vältyä a alakohdan soveltamista koskevista ongelmista, jotka seuraavat asiassa *Industrie Tessili Italiana Como* ja asiassa *De Bloos* annetuissa tuomioissa omaksutusta oikeuskäytännöstä.²² Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin näyttänyt omaksuneen melko suppean lähestymistavan b alakohdan yhteydessä edellä mainitussa asiassa *Falco Privatstiftung ja Rabitsch* annettussa tuomiossa.²³

39. On muistettava lisäksi toinen asetuksen N:o 44/2001 tulkintasääntö, joka liittyy välttämättömyyteen tulkita asetukseen sisältyviä käsitteitä, etenkin niitä, jotka koskevat asetukseen sisältyviä toimivaltasäännöksiä, itsenäisesti, ja tällöin perustana on käytettävä lähtökohtaisesti mainitun asetuksen järjestelmää ja tavoitteita, jotta taataan sen yhtenäinen soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa.²⁴ Tämä tarkoittaa yhtäältä, että lähtökohtaisesti ei viitata jäsenvaltioiden oikeuteen ja etenkin sen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, sijaintivaltion oikeuteen,²⁵ ja toisaalta, että ei tehdä perusteettomia rinnastuksia näiden käsitteiden ja muissa unionin oikeussäännöissä käytettyjen käsitteiden välillä.²⁶

40. Tämä linjaus on vielä merkityksellisempi nyt käsiteltävässä asiassa, sillä käsite ”jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus”, jota kansallinen tuomioistuin on käyttänyt ennakkoratkaisukysymyksissään,²⁷ ei ole käsite, joka olisi määritelty unionin oikeudessa,²⁸ ja se voi viitata erilaisiin tilanteisiin jäsenvaltioiden oikeudessa, jos niissä kaikissa tunnetaan kyseinen sopimustyyppi.²⁹ Huomautan lisäksi, että edellä mainitussa asiassa *De Bloos*, jossa jo oli kyse sen määrittämisestä, mikä tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään jälleenmyyntioikeutta koskevan sopimuksen irtisanomisajan noudattamatta jättämiseen perustuvaa korvausvaatimusta, kun sopimuspuolista toinen oli belgialainen ja toinen ranskalainen, yhteisöjen tuomioistuin ja julkisasiamies eivät määritelleet tätä käsitettä kyseeseen tulleiden kansallisten lainsäädäntöjen perusteella taikka yleisellä ja abstraktilla tasolla.

41. Kun otetaan huomioon jälleenmyyntioikeutta koskevien sopimusten kirjavuus, on helpompaa antaa negatiivinen määritelmä³⁰ kuin positiivinen. On kuitenkin mahdollista erottaa tietyjä elementtejä, jotka tyyppillisesti liittyvät tällaisiin sopimuksiin,³¹ toisin sanottuna jälleenmyyntioikeuden tarkoituksena on kyseessä olevien tuotteiden edelleen myynti alueella, johon myyntioikeus on annettu; jälleenmyyntioikeuden luovuttaja valitsee jälleenmyyjän; jälleenmyyjällä on vähintään oikeus myydä

22 — Asia 12/76, *Industrie Tessili Italiana Como*, tuomio 6.10.1976 (Kok., s. 1473, Kok. Ep. III, s. 185) ja asia 14/76, *De Bloos*, tuomio 6.10.1976 (Kok., s. 1497, Kok. Ep. III, s. 195).

23 — Yhteisöjen tuomioistuin totesi kyseisen tuomion 43 kohdassa seuraavaa: ”Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisen luettelakohdan soveltamisalan laajentaminen johtaisi kuitenkin yhteisön lainsäätäjän tarkoituksen kiertämiseen tältä osin ja vaikuttaisi kyseisen 5 artiklan 1 alakohdan c ja a alakohdan tehokkuuteen.”

24 — Ks. em. asia *Česká spořitelna*, tuomion 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

25 — Ks. edellinen alaviite, tuomion 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

26 — Oikeuskäytännössä on erityisesti todettu, että SEUT 56 artiklassa tarkoitettu käsite ”palveluiden tarjoaminen” ei vastaa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohtaan sisältyvää käsitettä ”palvelujen suorittaminen”. Ks. kyseisen analogian hylkäämisestä em. asia *Falco Privatstiftung ja Rabitsch*, tuomion 15 ja 33 kohta ja sitä seuraavat kohdat sekä julkisasiamies Trstenjakin kyseisessä asiassa antaman ratkaisuehdotuksen 59 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

27 — Muistutan, että kyseinen tuomioistuin katsoo, että sopimussuhde, johon Corman-Collins perustaa kanteensa, kuuluu tällaiseen sopimustyyppiin. Kyseinen tuomioistuin täsmentää toisessa kysymyksessään, että sen kysymys koskee jälleenmyyntioikeutta koskevaa sopimusta, ”jonka nojalla sopimuspuoli ostaa toiselta sopimuspuolelta tuotteita myydäkseen niitä edelleen toisen jäsenvaltion alueella”.

28 — Määritelmä on sitä vastoin olemassa esimerkiksi toisenlaisen jakelusopimustyyppin eli kauppaedustussopimusten osalta (jäsenvaltioiden itsenäisiä kauppaedustajia koskevan lainsäädännön yhteensovittamisesta 18.12.1986 annettu neuvoston direktiivi 86/653/ETY; EYVL L 382, s. 17).

29 — Vaikka joissakin kansallisissa lainsäädännöissä, kuten Belgian oikeudessa (27.7.1961 annetun lain 1 §:n 2 momentti), on otettu käyttöön jälleenmyyntioikeutta koskeva lainsäädännöllinen määritelmä ja annettu erityinen asema tällaiselle sopimukselle, tämä sopimustyyppi perustuu muissa jäsenvaltioissa ennen kaikkea käytäntöön, mikä ei auta yhdenmukaisen käsitteen muodostumisessa.

30 — Nämä sopimukset eroavat selvästi yhtäältä kauppaedustussopimuksista siinä, että jälleenmyyjällä ei ole valtaa edustaa jälleenmyyntioikeuden luovuttajaa, ja toisaalta franchise-sopimuksista siinä, että jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus ei perustu siihen, että oikeuden luovuttaja antaa käyttöön teknistä tai hallinnollista tietotaitoaan jälleenmyyntioikeuden saajan hyväksi.

31 — Täsmennän, että tiettyjen jäsenvaltioiden oikeudessa ja tietyssä oikeuskirjallisuudessa osaa näistä elementeistä on pidetty välttämättöminä, jotta sopimusta voidaan pitää jälleenmyyntisopimuksena, kun taas jotkut elementit riippuvat täysin osapuolten tahdosta, mutta mielestäni nämä lähestymistavat ovat liian erilaisia, jotta niistä voisi johtaa todellisia säännönmukaisuuksia.

oikeuden luovuttajan tuotteita tai jopa saada tältä osin etuoikeus; sopimussuhde on pysyvä; siihen voi liittyä toimitusta ja/tai jakelua koskevia yksinoikeuksia jälleenmyyjän hyväksi; tätä voi koskea ostovelvoite tai edelleen myyntiä koskeva velvoite ja sopimuspuolet voivat sopia yhteisten myynninedistämiskeinojen käyttämisestä.³²

42. Lisään, että vaikka La Maison du Whisky on kiistänyt sen, että riidanalainen oikeussuhde määritellään jälleenmyyntioikeutta koskeväksi sopimukseksi, kuten kansallinen tuomioistuin on tehnyt Belgian oikeuden nojalla, mistä voitaisiin keskustella asiakirja-aineiston perusteella, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuin ei itse voi arvioida tai määritellä tosiseikkoja tai niihin liittyviä kansallisen oikeuden säännöksiä.³³

43. Kansallisen tuomioistuimen esittämiin toiseen ja kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava kaiken edellä esitetyn perusteella.

44. Jotta voidaan vastata näihin kysymyksiin, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan tulkinta edellyttää mielestäni, kun kunnioitetaan tämän säännöksen sanamuodossa määriteltyä järjestystä, sen tutkimista, kuuluuko rajatylittävä jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus kyseisen 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa mainittuun irtainta koskevaan kategoriaan vai kyseisen 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa mainittuun palveluiden suorittamista koskevaan kategoriaan, taikka jos se ei kuulu niihin, kuuluuko se muihin sopimustyyppisiin, joihin sovelletaan kyseisen 1 alakohdan a alakohtaa. Totean jo tässä vaiheessa, että mielestäni on valittava näistä kolmesta vaihtoehdosta toinen vaihtoehto seuraavista syistä.

2. Luokittelu asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetuksi irtaimen kaupaksi ei ole mahdollista

45. La Maison du Whisky puolustaa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisen luetelmakohdan soveltamista kyseessä olevaan sopimussuhteeseen. Muistutettuaan, että irtaimen kauppaa koskevien sopimusten erottamiseksi palveluiden suorittamista koskevista sopimuksista on viitattava näille sopimuksille tyypilliseen velvoitteeseen,³⁴ La Maison du Whisky väittää, että jälleenmyyntioikeutta koskevalle sopimukselle on tyypillistä jälleenmyyntioikeuden luovuttajan velvoite toimittaa jälleenmyyjälle jälleenmyyntisopimuksen kohteena olevat tuotteet, jolloin kyse on velvoitteesta, joka on seurausta jälleenmyyjän oikeudesta myydä nämä tuotteet määritellyllä alueella. La Maison du Whisky päättelee tästä, että jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus voi koskea ainoastaan irtaimen kauppaa, minkä on La Maison du Whiskyn mukaan johdettava siihen, että ehdottomasti suljetaan pois se, että sopimus määriteltäisiin palveluiden suorittamista koskeväksi sopimukseksi. Tällainen lähestymistapa on samanlainen kuin lähestymistapa, jonka Corte suprema di cassazione (Italia) on omaksunut,³⁵ ja perustuu pääasiallisesti Wienissä 11.4.1980 allekirjoitettuun Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimukseen³⁶ ja on päinvastainen kuin lähestymistapa, jonka muut kansalliset tuomioistuimet ovat omaksuneet.³⁷

32 — Lupa edelleen myyntiin sekä sen mahdollinen etuoikeus edellyttävät, että jälleenmyyntioikeuden luovuttaja on päättänyt valikoivuudesta, joka pohjautuu joko tekijänoikeuksiin tai valikoivaan jakelupolitiikkaan.

33 — Ennakkoratkaisupyyntömenettelyssä oikeusriidan tosiseikaston arvioiminen kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan, mutta unionin tuomioistuin voi kuitenkin yhteistyön nimissä esittää ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle kaikki tarpeelliseksi katsomansa ohjeet. Ks. erityisesti asia 52/76, Benedetti, tuomio 3.2.1977 (Kok., s. 163, 10 kohta) ja asia C-545/07, Apis-Hristovich, tuomio 5.3.2009 (Kok., s. I-1627, 32 kohta).

34 — Asia C-381/08, Car Trim, tuomio 25.2.2010 (Kok., s. I-1255, 31 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

35 — Ks. erityisesti Corte suprema di cassationen 14.12.1999 antama tuomio nro 895, ks. tuomiota koskeva F. Ferrarin kriittinen kommentaari, *Giustizia civile*, 2000, I, s. 2333 ja sitä seuraavat sivut.

36 — Kansainvälistä tavaran kauppaa koskevista sopimuksista 11.4.1980 tehty yleissopimus (jäljempänä Wienin yleissopimus).

37 — Ranskalaiset, unkarilaiset, hollantilaiset, sveitsiläiset ja amerikkalaiset tuomioistuimet, jotka ovat joutuneet ottamaan kantaa tähän kysymykseen, sulki Wienin yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jakelusopimukset yleisesti ja jälleenmyyntioikeutta koskevat sopimukset erityisesti (ks. Ferrari, F., em. teos, s. 2338 ja Witz, D., *Recueil Dalloz*, 2008, s. 2620 ja sitä seuraavat sivut).

46. Kun tiedämme, että sopimuksen luokittelumiseksi asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan soveltamista varten yhteisöjen tuomioistuin on tosiasiallisesti soveltanut kriteeriä, joka perustuu sopimukselle tyypillisen velvoitteen tarkasteluun,³⁸ toiminnan, joka koostuu myymisestä, olisi oltava se seikka, joka on jälleenmyyntioikeutta koskevan sopimuksen keskipisteessä, jotta tällainen sopimus kuuluisi kyseisen b alakohdan ensimmäisen luetelmakohdan säännösten soveltamisalaan.

47. Näin ei kuitenkaan mielestäni ole nyt käsiteltävässä asiassa, kun otetaan yhtäältä huomioon edellä esitetyt huomiot niistä seikoista, jotka ovat yleensä ominaisia jälleenmyyntioikeutta koskeville sopimuksille, ja toisaalta se seikka, että tällöin sivuutettaisiin se erityispiirre, että tämännäyttyisissä kaupallisissa suhteissa on tavanomaisesti olemassa jälleenmyynnistä tehty puitesopimus, joka erottuu myöhemmistä myyntisopimuksista.³⁹

48. Korostan, että näyttö tällaisen puitesopimuksen tekemisestä ei voi perustua ainoastaan siihen, että on olemassa pysyvä suhde, joka ilmenee peräkkäisinä myynteinä ilman kirjallisia tai suullisia sopimuksia. On lisäksi mahdollista, että valmistajan ja tukkukauppiaan välillä tai tukkukauppiaan ja vähittäiskauppiaan välillä tehty puitesopimus ei ole jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus.⁴⁰

49. Näin ollen katson, että jos on näytetty toteen, että asianosaiset ovat tosiasiallisesti tehneet jälleenmyyntioikeutta koskevan sopimuksen, tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi tällaista sopimussuhdetta koskeva riita-asia on saatettu, ei voi perustaa toimivaltaansa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisen luetelmakohdan nojalla liittymäperustaan, joka perustuu myytyjen tuotteiden toimituspaikkaan.

3. Luokittelu asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetuksi palveluiden suorittamista koskevaksi sopimukseksi

50. Komissio puolustaa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisen luetelmakohdan sovellettavuutta nyt käsiteltävään sopimussuhteeseen. Yhdyn tähän kantaan sillä oletuksella, että nyt käsiteltävässä asiassa on todellakin kyse jälleenmyyntioikeutta koskevasta sopimuksesta eikä pelkistä myyntisuhteista, jotka ovat luonteeltaan pysyviä. Selvitän myöhemmin tätä olennaista eroa.

51. Yhteisöjen tuomioistuin korosti edellä mainitussa asiassa Falco Privatstiftung ja Rabitsch annetussa tuomiossa, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettua palvelujen suorittamisen käsitettä on tulkitettava itsenäisesti, ja katsoi, että ”palvelujen käsite edellyttää vähintäänkin sitä, että palveluja tarjoava osapuoli [yhtäältä] harjoittaa määrättyä toimintaa [ja että toisaalta tämä tapahtuu] maksua vastaan”.⁴¹

52. Tietääkseni nyt käsiteltävä asia antaa unionin tuomioistuimelle ensimmäistä kertaa mahdollisuuden soveltaa kriteerejä, jotka se on tällä tavalla määritellyt, ja mahdollisesti täsmentää niiden ulottuvuutta.⁴²

38 — Em. asia Falco Privatstiftung ja Rabitsch, tuomion 54 kohta.

39 — Ks. vastaavasti julkisasiamies Reschlin em. asiassa De Bloos esittämä ratkaisuehdotus, s. 1517. Tämä erottelu, joka on laajalti hyväksytty jäsenvaltioiden oikeudessa, seuraa eroista, jotka voidaan erottaa tekemistavan osalta (tilaukset, jotka seuraavat puitesopimusta, tehdään yleensä pikemmin kuponkien, postin tai sähköpostin välityksellä kuin tekemällä muutoksia alkuperäiseen sopimukseen), tavoitteiden osalta (tavoite jakaa tuotteita tietyllä alueella kyseisen alueen markkinoiden valtaamiseksi puuttuu erillisestä myyntisopimuksesta) ja sovellettavien säästöjen osalta (erityisesti siltä osin kuin on kyse oikeuspaikkalausekkeen, joka sisältyy yhteen sopimuksista, rajallisista vaikutuksista).

40 — Esimerkiksi jos tietty yhtiö sopii puitesopimuksella ostavansa joka vuosi useita tuhansia tietokoneita, joilla ei ole merkkiä, sellaisten kuukausittaisen myyntisopimusten perusteella, jotka ovat tapauskohtaisia siten, että ne tehdään kunkin toimituksen osalta, tällaisessa sopimuksessa ei ole kyse jälleenmyyntioikeutta koskevasta sopimuksesta vaan pelkästään pitkäkestoisesta myyntisuhteesta.

41 — Tuomion 29–33 kohta.

42 — On totta, että julkisasiamies Trstenjakin em. asiassa Wood Floor Solutions Andreas Domberger antaman ratkaisuehdotuksen 59 kohdassa jo sovellettiin näitä kriteerejä kauppaedustussopimukseen, mutta unionin tuomioistuin, jonka käsiteltävänä kyseinen kysymys ei ole ollut, pidättäytyi lausumasta tästä.

53. Mielestäni on oikeuskäytännön johdonmukaisuuden takia noudatettava yhteisöjen tuomioistuimen kyseisessä tuomiossa antamaa määritelmää ilman, että kuitenkaan lähestyttäisiin kyseistä käsitettä liian rajoittuneesti,⁴³ kun otetaan etenkin huomioon kyseisen säännöksen säätämisen tavoitteet. Koska asetuksen N:o 44/2001 laatijoiden tavoitteena oli nimittäin sopimusasioihin liittyvien toimivaltasääntöjen yksinkertaistaminen,⁴⁴ ei tule toimia siten, että 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan erityisten säännösten, joiden tarkoituksena on välttyä soveltamasta monimutkaista mekanismia, jota kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan yleisemmän säännön soveltaminen edellyttää, tehokas vaikutus katoaa.

54. Yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainittua sanamuotoa käyttämällä esittämästä ensimmäisestä kriteeristä on todettava, että se edellyttää positiivisia toimia eikä pelkkää pidättymistä.⁴⁵ Mielestäni jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus täyttää tämän edellytyksen⁴⁶ siltä osin kuin on kyse olennaisesta suorituksesta, jonka jälleenmyyjä toteuttaa oikeuden luovuttajan hyväksi, eli viimeksi mainitun tuotteiden jakelun varmistamisesta sellaisella tavalla, että tämän ei tarvitse luoda omaa jakeluverkkoaan kyseisellä alueella tai toteuttaa tuotteiden edelleen myyntiä itsenäisten toimijoiden kautta. Korostan, että jälleenmyyjällä jälleenmyyntioikeuden luovuttajaan olevan etuoikeutetun suhteen perusteella jälleenmyyjä tuottaa lisäarvoa verrattuna pelkkien edelleen myyjien toimintaan siten, että kyseinen jälleenmyyjä takaa yleensä jälleenmyyntioikeuden luovuttajan tuotteille jakelun jatkuvuuden varastoinnin ansiosta, takaa myynnin jälkeisen palvelun tavaroiden ollessa kestotuotteita ja/tai voi suosia kyseisten tuotteiden mainostamista erikoistarjouksin.⁴⁷

55. Toisesta kriteeristä, joka koskee ”maksua”, joka suoritetaan vastikkeena toiminnasta, katson, että sitä ei ole ymmärrettävä suppeasti eli siten, että tarkoitettaisiin rahallisen korvauksen suorittamista, sillä tällainen lähestymistapa sulkisi pois palvelut, jotka suoritetaan ilman rahallista maksua ja joiden osalta ei voida kiistää sitä, että ne kuuluvat asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetun käsitteen ”palvelujen suorittaminen” piiriin.⁴⁸

56. Siltä osin kuin on erityisesti kyse jälleenmyyntioikeutta koskevista sopimuksista, mielestäni taloudellinen vastike, jonka jälleenmyyjä saa edellä mainitusta toiminnastaan, seuraa erityisesti tyyppillisestä edusta, jonka jälleenmyyntioikeuden luovuttaja antaa jälleenmyyjälle, toisin sanottuna alueellisesta yksinoikeudesta tai vähintäänkin takeesta siitä, että rajallisella määrällä jälleenmyyjä on mahdollisuus jälleenmyydä jälleenmyyntioikeuden luovuttajan tuotteita määrätyllä alueella. Jälleenmyyntioikeuden luovuttaja myöntää lisäksi yleensä jälleenmyyjälle edullisemman aseman kuin pelkille edelleen myyjille antamalla tälle maksuhelpotuksia ja/tai tietotaitoa koulutuksen kautta. Tällaisella valikoivuudella ja tällaisilla muilla oikeuksilla on sellaista taloudellista arvoa jälleenmyyjälle, jolla kannustetaan tätä sitoutumaan etuoikeutettuun suhteeseen jälleenmyyntioikeuden luovuttajan kanssa ja panostamaan siihen, että se edistää tämän tuotteiden myyntiä.

43 — Em. asiassa Falco Privatstiftung ja Rabitsch antamassaan ratkaisuehdotuksessa (54 kohta) julkisasiamies Trstenjak myös ilmaisi kannattavansa kyseisen käsitteen laajan tulkinnan hyväksymistä.

44 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 38 kohta.

45 — Em. asiassa Falco Privatstiftung ja Rabitsch (tuomion 31 kohta) yhteisöjen tuomioistuin sulki pois palveluiden suorittamisen määritelmän piiristä sopimuksen, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija sitoutui sopimuskumppaniinsa nähden ainoastaan siihen, että se ei riitautu sitä, että sopimuskumppani käyttää tätä oikeutta, sillä perusteella, että teollis- ja tekijänoikeuden haltija ei käyttöoikeuden myöntäessään suorittanut minkäänlaista palvelua ja sitoutui ainoastaan antamaan sopimuskumppanilleen oikeuden käyttää vapaasti kyseistä oikeutta.

46 — Julkisasiamies Trstenjak ehdotti toisenlaista lähestymistapaa katsomalla, että palvelujen suorittaminen edellytti, että palvelun suorittaja toteuttaa ”tiettyä toimintaa tai aktiivista toimimista”, ja kuvasi tätä argumenttia a contrario -päättelyllä viittaamalla oikeuskirjallisuuteen, jossa todettiin, että yksinomaista jälleenmyyntioikeutta koskevassa sopimuksessa ei ollut kyse myyntisopimuksesta eikä palvelujen suorittamisesta (ks. em. asia Falco Privatstiftung ja Rabitsch, ratkaisuehdotuksen 57 kohta ja alaviite 56).

47 — Jakelusopimusten, kuten jälleenmyyntioikeutta koskevien sopimusten, teleologinen analyysi mahdollistaa sen huomioon ottamisen, että niiden ”tarkoituksena on taata palvelu paikallisten markkinoiden valtaamiseksi ja hyödyntämiseksi” (Sindres, D., ”De la qualification d’un contrat-cadre de distribution au regard des règles communautaires de compétence”, *Rev. crit. D.I.P.*, 2008, s. 863, 12 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 — Tilanne on tällainen ilmaiseksi suoritettujen palveluiden osalta (esimerkiksi toiminta, jota asianajaja voi harjoittaa pro bono -perusteella turvapaikanhakijan hyväksi). Osassa oikeuskirjallisuutta katsotaan, että vaatimus maksusta ei edes voi olla välttämätön elementti (ks. em. teos Magnus, U., ja Mankowski, P., s. 155 sekä kyseisen teoksen viitteessä 474 mainitut tekijät).

57. Näin ollen jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus voidaan mielestäni määritellä ”palveluiden suorittamista” koskevaksi sopimukseksi kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisen luetelmakohdan toimivaltasäännön soveltamiseksi.

58. Tätä näkökulmaa tukevat Rooma I -asetuksen säännökset, jotka on otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon tulkittaessa asetusta N:o 44/2001,⁴⁹ ilman että unionin tuomioistuimen olisi kuitenkaan tehtävä tätä mekaanisesti.⁵⁰ Muistutan, että Rooma I -asetuksen johdanto-osan 17 perustelukappaleessa todetaan, että ”jakelusopimukset”, joihin jälleenmyyntioikeutta koskevat sopimukset kuuluvat, ovat ”palvelusopimuksia”, ja niitä on tulkittava samalla tavalla sovellettaessa asetusta N:o 44/2001. En menisi niin pitkälle, että katsoisin kuten komissio, että yhteisön lainsäätäjä rinnasti näin ollen jakelusopimukset yleisesti palvelujen suorittamista koskeviin sopimuksiin, sillä vaikka kyseisessä perustelukappaleessa todetaan, että jakelusopimukset ovat palvelusopimuksia, sen lopussa täsmennetään, että kyse on erityisistä palvelusopimuksista, joiden osalta on säädetty erityisiä sääntöjä Rooma I -asetuksen 4 artiklassa.⁵¹ Suhtaudun kuitenkin myönteisesti siihen, että unionin tuomioistuin ottaa nimenomaisesti huomioon lähestymistavan, jonka lainsäätäjä omaksui Rooma I -asetuksessa, ja omaksuu sellaisen tulkintatavan, joka takaa johdonmukaisuuden edellä mainitun asetuksen ja asetuksen N:o 44/2001 välillä, kuten se on tehnyt asiassa Koelzsch annetussa tuomiossa.⁵²

59. Kansallisen tuomioistuimen on konkreettisesti tutkittava, onko riita-asiassa, joka sen käsiteltäväksi on saatettu, kyse sellaisista vastavuoroisista velvoitteista, jotka vastaavat palveluiden suorittamista, toisin sanottuna mennäänkö siinä pidemmälle kuin pelkissä kaupallisissa suhteissa, joiden luonne on pysyvä, jotta se voi todeta, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa on todellakin sovellettava käsiteltävässä asiassa.

60. Valmistajan tai tukkukauppiaan ja kauppiaan välinen pysyvä tavarantoimitussuhde on mielestäni rinnastettavissa yksinkertaiseen irtaimen kaupan sopimukseen, ja se kuuluu näin ollen kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa määritellyn erityisen toimivaltasäännön soveltamisalaan, vaikka tähän kaupalliseen suhteeseen liittyisikin tosiasiaa yksinomaisuus tai pysyvyys ja pitkäaikaisuus. Jos sen sijaan oletetulla ostajalla/jälleenmyyjällä on selvästi erityisiä sopimusvelvoitteita,⁵³ jotka perustuvat taloudelliseen vastikkeeseen myyjän / jälleenmyyntioikeuden luovuttajan taholta,⁵⁴ on mahdollista katsoa, että tällainen jälleenmyyntisuhde vastaa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettua palveluiden suorittamista.

61. Muistutan, että velvollisuus näyttää tuomioistuimessa, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, toteen toimivallan perustana olevat seikat on sillä asianosaisella, joka vetoaa jälleenmyyntioikeutta koskevan sopimuksen olemassaoloon, mikä edellyttää palveluiden suorittamista, joka on erotettavissa pelkästä myyntisopimuksesta. Lisään, että tällaisen määritelmän on perustuttava sopimussuhteen konkreettiseen analyysiin eikä tuomioistuinvallan lainsäädännössä mahdollisesti annettuun määritelmään.

49 — Lainsäätäjän tahto tällaisen johdonmukaisuuden takaamiseksi ilmaistaan Rooma I -asetuksen johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa.

50 — Huomaatan, että vaikka em. asiassa Falco Privatstiftung ja Rabitsch annetun ratkaisuehdotuksen 67–69 kohdassa julkisasiamies Trstenjak oli korostanut intressiä tulkita asetusta N:o 44/2001 ja Rooma I -asetusta yhdenmukaisesti, yhteisöjen tuomioistuin ei toistanut tätä näkökulmaa asiassa antamansa tuomion perusteluissa.

51 — Kyseisen 4 artiklan 1 kohtaan sisältyy nimittäin sellaisia lainvalintasääntöjä palvelusopimusten osalta (b alakohta), jotka ovat erilaisia kuin jakelusopimusten osalta määritetyt lainvalintasäännöt (f alakohta).

52 — Kyseisessä asiassa C-29/10, Koelzsch, 15.3.2011 antamansa tuomion 33 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa (Kok., s. I-1595) unionin tuomioistuin katsoi, että sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 19.6.1980 tehdyn Rooman yleissopimuksen, johon Rooma I -asetus perustuu, 6 artiklan 2 kohdan a alakohtaa on tulkittava ottamalla huomioon Brysselin yleissopimuksen, jonka pohjalta asetus N:o 44/2001 on annettu, 5 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettujen kriteerien tulkinta, siltä osin kuin näissä määritetään tuomioistuinten toimivallan ratkaisemista koskevat säännöt samalla alalla ja käytetään samankaltaisia käsitteitä.

53 — Kuten velvoite pitää varastoa, taata myynnin jälkeiset palvelut tai toteuttaa markkinointitoimia.

54 — Tässä vastikkeessa voi olla kyse erityisistä alennuksista ja/tai maksuhelpotuksista, jotka liittyvät jakelumenekkiin, tai avusta jakelussa tai markkinoinnissa.

62. Jos edellytetty näyttö on asianmukaisesti esitetty ja on näin ollen osoitettu, että sopimus voidaan luokitella palveluiden suorittamiseksi, tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu riita-asia, joka koskee jälleenmyyntioikeutta koskevaa sopimusta, voi perustaa toimivaltansa liittymäperusteeseen, joka perustuu paikkaan, jossa palvelut suoritettiin tai ne oli suoritettava kyseisen b alakohdan toisen luettelukohdan nojalla.

4. Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan soveltamisen pois sulkeminen

63. Kansallinen tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään, joka käsitellään kolmannen kysymyksen jälkeen edellä esitetyillä perusteilla, tietää, kuuluuko jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus, jonka nojalla sopimuspuoli ostaa toiselta sopimuspuolelta tuotteita myydäkseen niitä edelleen toisen jäsenvaltion alueella, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan soveltamisalaan.

64. Corman-Collins ja Belgian hallitus vastaavat tähän kysymykseen myöntävästi lähtemällä siitä edellytyksestä, jonka tueksi ne esittävät vähän perusteita ja jonka mukaan jälleenmyyntioikeutta koskevat sopimukset eivät ole myyntisopimuksia eivätkä palvelun suorittamista koskevia sopimuksia tai ainakaan ne eivät Belgian hallituksen mukaan kuulu kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitetuista kategorioista ”ainoastaan” yhteen. Tiettyjen jäsenvaltioiden oikeuskäytännössä on omaksuttu tämä kanta, ja sitä puolustetaan osassa oikeuskirjallisuutta.⁵⁵

65. Tätä käsitystä tuettiin useilla väitteillä. Yhdessä niistä väitetään, että ainoastaan käsitteiden sanamuodon mukainen tulkinta voisi johtaa unionin toimivaltasääntöjen yhdenmukaistamiseen. Toisen väitteen mukaan luokittelu ei saa johtaa liian yksipuolisen sellaisen lähestymistavan omaksumiseen, jolla sivuutettaisiin erilaiset muodot, joita jälleenmyyntioikeutta koskevalla sopimuksella voi olla, ja laiminlyötäisiin niiden erityispiirteiden huomioon ottaminen, joita tällaisella sopimuksella voi olla eri jäsenvaltioiden oikeudessa. En kuitenkaan ole vakuuttunut näistä väitteistä, kun otetaan huomioon yhtäältä, että useimmat kaupalliset sopimuskuviot ovat monimuotoisia ja ne on vaikeata luokitella siten, että käsitteet voitaisiin yhdenmukaistaa, ja toisaalta, että puhtaasti vertailevaa lähestymistapaa ei voida omaksua asetukseen N:o 44/2001 sisältyvien käsitteiden tulkittamiseksi ja näin ollen sanoa, minkälaiset riita-asiat kuuluvat sen soveltamisalaan, sillä unionin tuomioistuin on toistuvasti todennut, että nämä käsitteet on määriteltävä itsenäisesti.

66. Katson puolestani sen sijaan, että jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus voidaan määritellä asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitetuksi palveluiden suorittamista koskevaksi sopimukseksi edellä esitetyillä perusteilla.

67. Kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan c alakohdasta seuraa, että saman säännöksen a alakohtaan sisältyvää toimivaltasääntöä sovelletaan ainoastaan vaihtoehtoisesti ja siinä tilanteessa, että säännöksen b alakohtaan sisältyviä toimivaltasäännöksiä ei sovelleta. Näin ollen ei mielestäni ole tutkittava enempää sitä, sovelletaanko nyt käsiteltävässä asiassa ensimmäistä näistä kahdesta säännöstöstä.

68. Joitakin asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan tulkintaa koskevia seikkoja käsitellään kuitenkin toissijaisesti vastattaessa neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen, joka koskee tosiasialla tämän säännöksen tulkintaa, vaikka tämä ei ilmene siitä nimenomaisesti.

55 — Ks. erityisesti Cour de cassationin (Ranska) 23.1.2007 annettu tuomio (valitus nro 05-12.166, *La semaine juridique*, yleinen toim., huomio T. Azzi); 5.3.2008 annettu tuomio (valitus nro 06-21.949, *Recueil Dalloz*, 2008, s. 1729, huomio H. Kenfack) ja 9.7.2008 annettu tuomio (valitus nro 07-17.295, *Rev. crit. D.I.P.*, 2008, s. 863, huomio D. Sindres), sekä tämän ratkaisuehdotuksen alaviitteessä 4 mainitut viittaukset.

69. Ehdotan unionin tuomioistuimelle, että se vastaa toiseen ja kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen siten, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toinen luetelmakohta on kyseisen asetuksen se säännös, jota on sovellettava määrittäessä tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään kannetta, joka perustuu rajatylittävää jälleenmyyntioikeutta koskevaan sopimukseen, mikä edellyttää erityisiä sopimukseen perustuvia velvoitteita, jotka koskevat jälleenmyyjän harjoittamaa jälleenmyyntioikeuden luovuttajan myymän irtaimen jakelua, sillä tällaisessa sopimustyyppissä on kyse palvelujen suorittamisesta kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla.

C Sellaisen velvoitteen tunnistaminen, joka on kanteen perusteena asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla (neljäs kysymys)

70. Neljännen ennakkoratkaisukysymyksen sanamuoto on seuraava:

”Jos kahteen edeltävään kysymykseen vastataan kieltävästi, onko siinä tapauksessa, että jälleenmyyntioikeutta koskeva sopimus päättyy, riidanalainen velvoite myyjän / jälleenmyyntioikeuden luovuttajan vai ostajan/jälleenmyyjän?”

71. Tämä muotoilu ei ole ainakaan selkeä, kun otetaan huomioon säännökset, joiden tulkintaa toivotaan.⁵⁶ Tästä epäselvyydestä huolimatta katson, että unionin tuomioistuin voi antaa merkityksellisen vastauksen sille esitettyyn neljänteen kysymykseen, kun otetaan huomioon nimenomaiset perustelut, jotka ennakkoratkaisupyynnössä on esitetty kyseisen kysymyksen yhteydessä. Kansallinen tuomioistuin on nimittäin täsmentänyt, että ”vain siinä tapauksessa, ettei jälleenmyyntioikeutta koskevaa sopimusta luokitella irtaimen kauppaa koskevaksi sopimukseksi tai palvelujen tarjoamista koskevaksi sopimukseksi, on määritettävä, mikä riidanalainen velvoite nyt käsiteltävässä asiassa on kanteen perustana”.⁵⁷ Perusteluista ilmenee, että kysymyksessä on kirjoitusvirhe, sillä kansallisen tuomioistuimen tarkoituksena ei ole ollut viitata tilanteeseen, jossa ei voida soveltaa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a eikä b alakohdtaa, vaan tilanteeseen, jossa ei voida soveltaa b alakohdan ensimmäistä tai toista luetelmakohtaa.⁵⁸

72. Kysymys voidaan muotoilla uudelleen, koska unionin tuomioistuimella on tarpeelliset tiedot,⁵⁹ siten, että kansallinen tuomioistuin haluaa pääasiallisesti tietää, onko siinä tapauksessa, että pääasia ei – toisin kuin ehdotan vastattavan – kuulu asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan soveltamisalaan, kyseisen 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettu ”kanteen perusteena oleva velvoite” myyjän / jälleenmyyntioikeuden luovuttajan vai ostajan/jälleenmyyjän.

73. Corman-Collins väittää tältä osin, että koska jälleenmyyntioikeuden luovuttajan velvoitteena on sallia jälleenmyyjän harjoittavan myyntioikeuttaan yksinoikeudella määrättyllä alueella, vahingonkorvauskanne on nostettava tuolla alueella toimivaltaisissa tuomioistuimissa.⁶⁰

56 — La Maison du Whisky katsoo, että on mahdotonta vastata näin muotoiltuun ennakkoratkaisukysymykseen, koska se perustuu useaan väärinymmärrykseen.

57 — Ks. ennakkoratkaisupyynnön viimeinen perustelukappale.

58 — Muistutan, että kyseiset ensimmäinen ja toinen luetelmakohta koskevat ”irtaimen kauppaa” ja ”palveluiden suorittamista”.

59 — SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian (mm. asia C-243/09, Fuß, tuomio 14.10.2010 (Kok., s. I-9849, 39 kohta).

60 — Belgian hallitus on niin ikään lausunut samansuuntaisesti vastauksessaan toiseen ennakkoratkaisukysymykseen.

74. Komission tavoin katson, että vastaus tähän kysymykseen löytyy unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, joka koskee Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen tulkintaa. Muistutan, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan sanamuoto on täysin sama kuin kyseisen yleissopimuksen kyseisen määräyksen ja että oikeuskäytännössä on aikaisemmin katsottu, että ensimmäisen ulottuvuus on näin ollen sama kuin toisen.⁶¹

75. Brysselin yleissopimuksen, johon on edelleen viitattava riippumatta joistakin ongelmista, jotka on otettu esiin sen täytäntöönpanon osalta,⁶² 5 artiklan 1 kohtaa koskevasta laajasta oikeuskäytännöstä ilmenee joukko kriteerejä, joiden perusteella voidaan määrittää sopimusasiassa toimivaltainen tuomioistuin ja jotka ovat merkityksellisiä erityisesti siltä osin kuin on kyse velvoitteesta, joka on otettava huomioon tässä yhteydessä, ja velvoitteen täyttämisaikojen määrittämisestä.

76. Yksi keskeisistä oikeuskäytännössä määritetyistä periaatteista on, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan sisältävä kanteen perusteena olevan velvoitteen käsite viittaa kyseiseen sopimukseen perustuvaan velvoitteeseen,⁶³ jonka täyttämättä jättämiseen kantaja vetoaa kanteessaan.⁶⁴ Yhteisöjen tuomioistuin on jo erityisesti todennut, että tilanteessa, jossa kantajana on jälleenmyyntioikeuden luovuttaja, joka vetoaa oikeuteensa saada vahingonkorvauksia tai toisen sopimuspuolen syyksi luettavaan sopimuksen päättämiseen, kyseinen käsite viittaa jälleenmyyntioikeuden luovuttajan velvoitteeseen, joka vastaa sopimukseen perustuvaa oikeutta, johon tämän vaatimukset perustuvat.⁶⁵ Kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi riita-asia on saatettu, on määriteltävä tämän velvoitteen tarkka sisältö, ei unionin tuomioistuimen.

77. Mielestäni on lisäksi tarpeellista kattavan selvityksen antamiseksi muistuttaa kansallista tuomioistuinta siitä, että sen velvoitteen täyttämisaikojen määrittelyä, joka on kanteen perusteena, on niin ikään käsitelty useissa unionin tuomioistuimen tuomioissa, vaikka kansallinen tuomioistuin ei juuri tätä pohdikaan. Niistä ilmenee, että paikkakunta, jossa riidanalainen sopimusvelvoite ”on täytetty tai oli täytettävä” asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitetulla tavalla, määritetään sen lainsäädännön mukaan, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen on kyseisen jäsenvaltion lainvalintasääntöjen mukaan sovellettava mainittuun velvoitteeseen.⁶⁶

78. Kuten komissio korostaa, yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, että jos ilmenee, että kantajan kanne ei perustu ainoastaan yhteen vaan useampaan velvoitteeseen, jotka perustuvat samaan sopimukseen, ja että kaikkien näiden velvoitteiden täyttämisaika ei ole sama sovellettavan lain perusteella, kansallinen tuomioistuin voi lausua omasta toimivallastaan noudattaa periaatetta, jonka mukaan liitännäinen asia seuraa pääasiaa.⁶⁷ Tilanteessa, jossa nämä velvoitteet ovat samanarvoisia siten, että mikään niistä ei ole päävelvoite suhteessa muihin, yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, on toimivaltainen käsittelemään ainoastaan sen osan

61 — Em. asia *Falco Privatstiftung ja Rabitsch*, tuomion 48–57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen sekä em. asia *Česká spořitelna*, tuomio 14.3.2013 (tuomion 43 ja 44 kohta).

62 — Ns. ”Lugano a -yleissopimusta” koskevassa em. selvityksessään (44 kohta ja sitä seuraavat kohdat) professori Pocar muistuttaa, että tämän korjaamiseksi on ehdotettu keinoja menestykseltä. Muistutan, että asetuksen N:o 44/2001 uudelleenlaatumista koskevan, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL L 351, s. 1) 7 artiklan 1 kohdassa ei tehty loppua monimuotoiselle, kyseiseen oikeuskäytäntöön perustuvalle mekanismille.

63 — Mielestäni kyseinen velvoite voi seurata joko itse sopimuksesta tai vaikutuksista, joita sopimuksella on siihen sovellettavan lain mukaan. Ks. julkiasiamies Reischlin em. asiassa *De Bloos* esittämä ratkaisuehdotus (s. 1518, Kok. Ep. III, s. 195): ”[jälleenmyyntioikeuden luovuttajalla] oleva päävelvoite on menettelyn kohteena, vaikka tämän velvoitteen täyttämättä jättämisen seuraukset olisi määritelty laissa”.

64 — Ks. erityisesti em. asia *De Bloos*, tuomion 9–14 kohta; asia C-288/92, *Custom Made Commercial*, tuomio 29.6.1994 (Kok., s. I-2913, Kok. Ep. XV, s. I-301, 23 kohta) sekä em. asia *Česká spořitelna*, tuomion 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

65 — Em. asia *De Bloos*, tuomion 14 ja 15 kohta; muistutan, että kyseisessä asiassa yhteisöjen tuomioistuimen oli myös lausuttava belgialaisen tuomioistuimen esittämästä ennakkoratkaisupyynnöstä, joka perustui yksinomaista jälleenmyyntioikeutta koskevaan sopimukseen liittyvään riitaan.

66 — Em. asia *Custom Made Commercial*, tuomion 26 kohta; asia C-420/97, *Leathertex*, tuomio 5.10.1999 (Kok., s. I-6747, 33 kohta) sekä em. asia *Česká spořitelna*, tuomion 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

67 — Asiassa 266/85, *Shenavai*, 15.1.1987 annetussa tuomiossa (Kok., s. 239, Kok. Ep. IX, s. 1, 19 kohta) lisätään seuraavaa: ”eli kun kyseessä on useita eri velvoitteita, tuomioistuimen toimivalta määräytyy päävelvoitteen mukaan”.

kanteesta, joka perustuu velvoitteisiin, joiden täyttämisaika on kyseisen tuomioistuimen sijaintivaltion alueella, mutta ei sitä osaa, joka perustuu velvoitteisiin, jotka on täytettävä toisessa jäsenvaltiossa.⁶⁸ Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on määrittellä, onko tilanne tällainen sen käsiteltävänä olevassa asiassa.

79. On todettava lopuksi, että jos asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohta on toimivaltasäännös, jonka unionin tuomioistuin toteaa sovellettavaksi pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, mielestäni neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, sellaisena kuin se on muotoiltu uudelleen, siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu ”kanteen perusteena oleva velvoite” on jälleenmyyntioikeuden luovuttajan sopimukseen perustuva velvoite, jonka täyttämättä jättämiseen jälleenmyyjä vetoaa kanteensa tueksi.

V Ratkaisuehdotus

80. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaisi tribunal de commerce de Verviersin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- 1) Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 2 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen asetuksen 3 ja 4 artiklan sekä 5 artiklan 1 alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että vastaajaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, sovelletaan toistaiseksi voimassa olevien yksinomaisten jälleenmyyntioikeuksien yksipuolisesta päättämisestä 27.7.1961 annetun Belgian lain 4 §:n 1 momenttiin sisältyvän kaltaista toimivaltasääntöä, jonka mukaan Belgian tuomioistuimet ovat toimivaltaisia silloin, kun Belgian alueelle sijoittautunut jälleenmyyjä nostaa kanteen jälleenmyyntioikeuden luovuttajaa vastaan niiden välisen jälleenmyyntioikeutta koskevan sopimuksen, jonka vaikutukset kohdistuvat samaan alueeseen tai sen osaan, irtisanomisen perusteella, riippumatta vastaajan sijoittautumispaikasta.
- 2) Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toinen luetelmakohta, joka koskee toimivaltaa palvelujen suorittamista koskevista sopimusasioissa, on sovellettavissa määritettäessä tuomioistuinta, joka on toimivaltainen käsittelemään kannetta, jossa kantaja, jonka kotipaikka on yhdessä jäsenvaltiossa, vetoaa vastaajaa, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, vastaan oikeuksiin, jotka perustuvat jälleenmyyntioikeutta koskevaan sopimukseen, jolloin edellytyksenä on, että osapuolten väliseen sopimukseen sisältyy tosiasiallisesti erityisiä sopimusvelvoitteita, jotka koskevat sitä, että jälleenmyyjä harjoittaa jälleenmyyntioikeuden luovuttajan myymien tuotteiden jakelua.
- 3) Toissijaisesti tilanteessa, jossa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohta on sovellettavissa pääasian kaltaisessa asiassa, jossa ostaja/jälleenmyyjä nostaa kanteen myyjää / jälleenmyyntioikeuden luovuttajaa vastaan näiden välisten sopimusvelvoitteiden rikkomisen perusteella, kyseisessä säännöksessä tarkoitettu kanteen perusteena oleva velvoite on myyjän / jälleenmyyntioikeuden luovuttajan kyseiseen sopimukseen perustuva velvoite, jonka täyttämättä jättämiseen kantaja vetoaa kanteensa tueksi.

68 — Em. asia Leathertex, tuomion 38–42 kohta. Kyseisessä asiassa, joka koski kauppaedustussopimuksen purkamista, belgialainen tuomioistuin oli katsonut yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä soveltamalla, että velvoite maksaa irtisanomiskorvaus oli täytettävä Belgiassa, kun taas velvoite maksaa komissiot oli täytettävä Italiassa.